

Til Kunnskapsdepartementet

Oslo, 31. desember 2019

Høring – forslag til endringer i voksenopplæringsloven og friskoleloven med forskrift

Kristelig studieforbund (K-stud) takker for invitasjon til å uttale oss om forslag til endringer i voksenopplæringsloven med forskrift.

Innledende kommentar om deling av ordningen

K-stud er godt fornøyd med at Voksenopplæringsloven opprettholdes og styrkes, og vurderer at det er fornuftig å dele tilskuddsordningen mellom Kunnskapsdepartementet (KD) og Kulturdepartementet (KUD). Vi ser på delingen som en mulighet til å styrke opplæringsvirksomheten i frivillige organisasjoner knyttet både til det kultur- og frivillighetspolitiske området, og det kompetansepoltiske området. K-stud skal flyttes til KUD, hvilket stemmer godt overens med den opplæringen som våre medlemsorganisasjoner i alle hovedsak driver. Vi har merket oss at den kompetansebyggende opplæringen som enkelte av våre medlemsorganisasjoner har noen kurs innenfor, vil bli ivare tatt under ordningen i KUD.

Vår positive tilbakemelding på delingen forutsetter at endringene i regelverket ivaretar læringsperspektivet og sikrer at mangfoldet i opplæringstilbudet ikke svekkes. Vi ser også behov for flere endringer i regelverket enn det som ligger til grunn i KDs forslag, slik at studieforbundene i enda større grad kan oppnå kompetansepoltiske og kultur- og frivillighetspolitiske mål

Prinsipper for vårt høringssvar

Voksenopplæringsforbundet (Vofo) sitt høringssvar dekker i all hovedsak de endringer og tilpasninger som K-stud ser behov for. Vi bygger derfor vårt høringssvar på Vofo sine innspill med begrunnelser. Der hvor vi kan bidra med utfyllende begrunnelser og eksempler, og der vi har tilleggssforslag, avgir vi egne uttalelser. Vi bruker derfor ikke plass på å kommentere de øvrige paragrafene i lov og forskrift. Dette må ikke tolkes som et signal om hva som er mer eller mindre viktig for K-stud.

De tre fremhevede endringene som KD spesielt ber om tilbakemelding på

- **Å redusere kravet til kursvarighet fra dagens åtte til seks timer, eventuelt fire timer**

K-stud støtter forslaget om å redusere timekravet. Vi slutter oss til Vofos forslag til minstekrav på 4 kurstimer og viser til Vofos begrunnelser.

- **At opplæringstilskudd ikke lenger kan benyttes til administrasjon, og eventuelt hvor stor andel grunntilskuddet bør være av statstilskuddet for å kompensere for dette**

K-stud støtter forslaget forutsatt at grunntilskuddet økes til et nivå som er tilstrekkelig til å dekke de administrative kostnadene.

Vi mener at grunntilskuddet fra Kulturdepartementet bør være på 25 % av det totale tilskuddet. Tilskuddet bør fordeles med en fast grunnkomponent på 1,5 millioner kr til hvert studieforbund, og en lineær fordeling av resten i forhold til innrapporterte kurstimer.

Dette betyr ikke at vi mener at vi skal bruke hele beløpet til administrasjon av ordningen, men at styret og medlemsorganisasjonene gjennom demokratiske prosesser bør få anledning til å prioritere omfanget av sitt eget studieforbunds samordnings- og fellestjenester og pedagogiske arbeid i form av veiledning og oppfølging, motivasjonstiltak og pedagogisk utviklingsarbeid som bidrar til god kvalitet på opplæringen. I forlengelsen av dette, mener vi at det må gis tydelig adgang til å benytte deler av grunntilskuddet til både opplæringsvirksomhet og tilrettelegging.

Vi vil påpeke at studieforbundene ikke har annet driftstilskudd slik andre frivillige organisasjoner ofte har. Vi viser forøvrig til Vofos begrunnelse.

- **Å heve alderskravet for studieforbundsaktivitet på Kunnskapsdepartementets område fra 14 til 16 år.**

Vi støtter ikke forslaget, av samme årsak som Vofo argumenterer med rundt disse to hovedpunktene:

- Ungdom mellom 14 og 16 år får viktig kompetanse gjennom de studieforbundene som skal være under KD.
- Det kan stilles spørsmål ved om dette er i strid med Grunnloven, jfr. bestemmelsen «Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje»

Voksenopplæringsloven

K-stud støtter i all hovedsak Vofos høringsvar, som omhandler disse paragrafene:

- § 1 Formål
- § 4 Overordnede mål
K-stud har en supplerende begrunnelse og ett tilleggsforslag
- § 5 Godkjenning av studieforbund
- § 6 Modell for statstilskudd til studieforbund
- § 7 Gratis bruk av undervisningslokaler
K-stud har ett tilleggsforslag
- § 8 Fellesorgan for studieforbund
K-stud har en supplerende begrunnelse
- § 11 Tilsyn, kontroll og avvikling

I tillegg har K-stud et endringsforslag til §10, se eget avsnitt nedenfor.

Supplerende begrunnelse til ett av målene i § 4 Overordnende mål for studieforbundenes kursaktivitet.

Om dagens første ledd bokstav b) «Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon».

Vi har følgende supplement til Vofos begrunnelse for å beholde dette målet:

Vi mener at dette er ett av de viktigste målene for studieforbundene. Vi knytter det sterkt til utenforskap og muligheten til å delta aktivt i både samfunns- og arbeidsliv. Dette målet handler om å gi deltakerne kompetanse for eget liv, og gi dem mulighet til å påvirke egen livssituasjon. Om punktet fjernes, mener vi at det senker ambisjonsnivået for studieforbundsordningen.

Eks på kurs i våre medlemsorganisasjoner som kan knyttes direkte til dette målet: Norsk for innvandrere. Kurs for rusavhengige som får hjelp til å fungere i hverdagen og «komme tilbake til samfunnet». Mestringskurs for funksjonshemmede. Kurs for mennesker med psykisk sykdom, som gir dem mestringserfaringer i sosiale sammenhenger og hjelp til å fungere i samfunns- og arbeidsliv. Generelt sett vil all læring ha betydning for den enkeltes livssituasjon enten det handler om arbeid, samfunnsengasjement, mestring i hverdagen, helsefremmende opplæring, kunnskap de har behov for, personlig utvikling o.a.

Tilleggsforslag til ett av målene i § 4 Overordnende mål for studieforbundenes kursaktivitet.

K-stud støtter endringen i første ledd bokstav e), men forslår å legge til dagens intensjon om å øke deltakelse i kulturlivet slik:

Å styrke kulturelt mangfold, bevare kulturarven gjennom læring og øke deltakelsen i kulturlivet.

Økt deltakelse i kulturlivet er et viktig mål i kulturpolitikken. K-stud mener at det vil svekke målene med ordningen om dette aspektet ikke lenger skal være med i lovteksten. Det nye målet «Å senke terskelen for læring og deltakelse i frivillige organisasjoner» har en annen dimensjon – det handler om å senke terskelen deltakelse i frivillige organisasjoner generelt, mens vårt forslag handler om økt deltakelse i kulturlivet spesielt.

Tilleggsforslag til § 7 Gratis bruk av undervisningslokaler

K-stud foreslår å utvide retten til gratis bruk av undervisningslokaler til kl. 22 på hverdager og for samme bruk i helgene.

Begrunnelse: Pga tidspress og vanskeligheter med tidlig oppstart på kvelden er det avgjørende for mange å kunne ha opplæring fram til kl 22.00. Det vil gi økt fleksibilitet og større tilpasning til deltakernes behov. Å kunne bruke offentlige undervisningslokaler i helgene er spesielt viktig for ungdomsorganisasjoner som samler unge til helgekurs og seminarer. Det kan også være press på tilgangen til lokalene ved stor etterspørsel, slik at utvidet tidsbruk vil gi flere tilgang til læring.

Supplerende begrunnelse til § 8 Fellesorgan for studieforbund

Voksenopplæringsforbundet (Vofo) er en viktig aktør for K-stud. Vi har behov for et sterkt fellesorgan og felles talerør som ivaretar samordningsoppgaver mellom studieforbundene og det offentlige, som sikrer god samhandling mellom studieforbundene og utfører viktige fellesfunksjoner, som bidrar med veiledning, bistand og utvikling og gjennomfører felles kvalitetsarbeid.

Endringsforslag til § 10 Dokumentasjon på gjennomført opplæring

K-stud foreslår å endre ordlyden i paragrafen ved å erstatte «skal ha» med «har rett til» dokumentasjon slik:

Deltakere på kurs med tilskudd etter loven har rett til dokumentasjon på gjennomført opplæring. Departementet gir nærmere forskrifter.

Begrunnelse: I opplæringen i frivilligheten er det mange kursdeltakere som deltar på kurs hvert semester og som ikke har ønske om å motta kursbevis hvert semester. Det er også deltakere som av andre årsaker uttrykker at de ikke har behov for kursbevis i alle typer kurs. Kravet om at alle skal motta kursbevis medfører mye ekstra arbeid for kursarrangør og oppleves unødvendig av en god del deltakere. I tråd med frivillighetsmeldingens mål om forenkling foreslås det derfor at dokumentasjon på gjennomført opplæring er noe kursdeltaker har rett til og ikke noe som skal gis alle kursdeltakere.

Forskrift for studieforbund som skal flyttes til Kulturdepartementet

K-stud støtter i all hovedsak Vofos høringssvar, som omhandler disse paragrafene:

- § 3 Statstilskudd
- § 4 Grunntilskudd
- § 5 Opplæringstilskudd
- § 6 Tilretteleggingstilskudd
- § 7 Krav til minste aktivitetsnivå
K-stud har et tilleggsforslag
- § 9 Samiske studieforbund
- § 10 Politiske partiers studieforbund
- § 11. Krav til kurs
K-stud har supplerende begrunnelser og eksempler om kurs i utlandet og elektronisk kommunikasjon
- § 12. Krav til deltakere
- § 13 Rapportering av og kontroll med statstilskudd
- § 15. Krav til regnskap og revisjon
- § 16. Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler

I tillegg har K-stud et endringsforslag til §17, se eget avsnitt nedenfor.

Tilleggsforslag til § 7 Krav til minste aktivitetsnivå

K-stud har i vårt høringssvar til denne forskriftsparagrafen tidligere i år foreslått noen konkrete betingelser for midlertidig dispensasjon, som vi gjentar her:

«Departementet kan i særlige tilfeller gi midlertidig unntak fra kravet til minste aktivitetsnivå på inntil to år for studieforbund som ligger maksimum 20% under minstekravet.»

Supplerende begrunnelse § 11. Krav til kurs, opplæring i utlandet

I tillegg til Vofos argumentasjon for ikke å støtte krav om at opplæringen skal finne sted i Norge, har K-stud følgende begrunnelser og eksempler.

For flere av K-stud sine medlemsorganisasjoner er det viktig å ha mulighet til å arrangere kurs i utlandet. De har kurs og studieturer (organisert som kurs) hvor de bygger ny kompetanse i møte med andre kulturer og fagmiljøer. Dette er viktige faglige læringsarenaer som utvider perspektivet i et internasjonalt og globalt perspektiv. Bl.a. har flere ungdomsorganisasjoner slike kurs.

I dag er også grensene mellom land i Europa mindre, der man for eksempel har norske skoler i utlandet som får statsstøtte, man kan opprettholde sitt NAV medlemskap ved midlertidige opphold i utlandet etc.

Dette taler for at studieforbundsordningen fortsatt kan inkludere kurs i utlandet for norske statsborgere og andre med fast adresse i Norge og nordmenn med midlertidig utenlandsopphold.

Eks. fra Sjømannskirken:

Sjømannskirken har kursvirksomhet flere steder i utlandet for norske statsborgere og andre med fast bosted i Norge.

Ett av Sjømannskirkens hovedmål for kurs i utlandet er å gi kunnskap om viktige samfunnstema. F.eks. har de kurs for konfirmanter med besøk i konsentrasjonsleir. Læringsutbyttet vil ikke kunne erstattes av å bli undervist om dette hjemme i Norge.

Et annet mål er å gi deltakerne kjennskap til Sjømannskirkens arbeid og lære om en annen måte å drive kirke på enn man opplever i de fleste kirker i Norge. På utenlandsleirene får

konfirmantene en unik mulighet til å bli kjent med den verdensvide kirke ved å besøke og lære om ulike typer kirker.

Sjømannskirkens kurs for mennesker med midlertidig opphold i utlandet gjør det enklere å skulle følge et tilsvarende kurs når man flytter hjem igjen. Det kan hjelpe dem å finne sin plass i det norske samfunnet.

Supplerende begrunnelse § 11. Krav til kurs, elektronisk kommunikasjon

K-stud foreslår i likhet med Vofo at bestemmelsen som begrenser mulighetene for bruk av elektronisk kommunikasjon på kurs fjernes. Vi har følgende supplement til Vofos argumentasjon:

Et krav om 50 % fysisk oppmøte vil, slik vi ser det, være i strid med voksenopplæringslovens formålsparagraf og noen av de overordnede målene for studieforbundenes kursaktivitet i lovens § 4:

- Formålsparagrafen, 1. ledd, 2. setning: «*Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og ...*»
- Nytt overordnet mål B) i KDs forslag: «*Å senke terskelen for læring og deltakelse i frivillige organisasjoner*»
- Justert overordnet mål C): «*Å bekjempe utenforskap og bidra til inkludering*»
- Nåværende mål B): «*Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon*»
KD foreslår å fjerne dette målet fordi KD mener at intensjonen ivaretas i formålsparagrafen. Uansett om målet beholdes slik VOFO, K-stud m.fl. foreslår, mener vi at denne intensjonen har direkte relevans for å endre bestemmelsen om bruk av elektronisk kommunikasjon.

Vi erfarer at kravet om fysisk oppmøte begrenser tilgangen til opplæring for alle, og at kravet derfor er til hinder for å oppfylle formålsparagrafen og nevnte mål. Dette er et vesentlig argument for å åpne opp for bruk av elektronisk kommunikasjon uten begrensninger.

Følgende eksempel fra KABB – Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte belyser behovet:

1. Det finnes grupper av mennesker, for eksempel blinde, svaksynte og andre med fysiske funksjonsnedsettelse, som har problemer med fysisk frammdøte på et kurs eller i en studiegruppe. Dette gjelder både lokale og regionale tiltak. Det kan skyldes både begrenset mobilitet, og at svært mange ikke har tilgang på den assistansen de behøver for å komme seg ut fra hjemmet. Selv om vi i KABB arbeider aktivt for å legge til rette, opplever vi at bare en mindre andel av våre brukere og medlemmer føler seg i stand til å delta på ulike arrangementer.

2. Disse personene lever ofte et isolert liv. Nye undersøkelser fra Norges Blindforbund viser at 20 prosent av alle synshemmede opplever alvorlig ensomhet – som igjen ofte fører til depresjon, angst og ytterligere isolasjon. Dette er tre ganger så mange som i befolkningen for øvrig, og det gjelder sannsynligvis også andre grupper med fysiske og psykiske funksjonsnedsettelse. De psykiske effektene av et isolert liv er i seg selv et hinder for deltakelse i sosiale sammenhenger.

For mange av disse vil det være til stor hjelp å ha kontakt med mennesker i lignende livssituasjoner – altså likepersoner. På den måten kan de knytte nettverk, og de kan utveksle erfaringer og gi hverandre gjensidig hjelp til å endre sin egen situasjon. Dette er et behov de sjelden får oppfylt på hjemstedet, til det er de for få og kunnskapen om tilrettelegging er for liten i nærmiljøet.

3. Nye digitale plattformer har åpnet for nye møteplasser som er uavhengig av fysisk tilstedeværelse. Behovene vi har nevnt over, er bakgrunnen for at KABB starter et prosjekt der vi utvikler og tester ulike plattformer som er tilstrekkelig universelt utformet. Dette vil åpne helt nye muligheter for vår målgruppe til å delta i aktiviteter.

Når utviklingsprosjektet er i mål, vil vi utvide vårt tilbud med digitale studie- og samtalegrupper og større kurs og seminarer på digitale plattformer. Bestemmelsen om 50 prosent fysisk

frammøte vil hindre at slike tilbud kan tas i bruk ved at vi ikke får finansiering av det enkelte tiltaket.

Hvis KD ikke imøtekommer forslaget om å fjerne begrensningen for bruk av elektronisk kommunikasjon, ber vi om at følgende alternativ vurderes:

Studieforbundene gis anledning til å gjøre unntak fra ev. minstekrav til fysiske samlinger for å fjerne hindringer til deltakelse ved særlige tilfeller knyttet til mobilitet, funksjonsnedsettelse, sykdom og lokalt potensiale.

Endringsforslag til § 17 Dokumentasjon på gjennomført opplæring

K-stud foreslår å legge til «tilbud om» slik:

Studieforbundet skal gi kursdeltakere tilbud om en dokumentasjon på gjennomført kurs.

Dokumentasjonen skal minst inneholde studieforbundets navn, kursdeltakerens navn, innhold og omfang av kurset og læringsmålene i kursets studieplan.

Dette i henhold til vårt forslag til endring av lovens §10 Dokumentasjon på gjennomført opplæring.

For Kristelig studieforbund

Hege Irene Fossum

Daglig leder

Harald Skasaune (sign)

Styreleder